

ISTITUTO NAZIONALE
DI STUDI ROMANI

PER.

LAT

020

BIBLIOTECA

Latijnische Jugendzeitschrift. Latin ifjúsági folyóirat. Revue latine de la jeunesse

Megjelenik minden hó 20-án. — Prodit singulis mensibus die 20. Pretium subnotationis an. 1942—43: 3 pengoe, extra Hungariam 4 pengoe. Nummaria chartula (vulgo: chèque) postalis in Hungaria: 57.292. — Laptulajdonos: Katolikus Középiskolai Tanáregyesület. — Sumptibus Societatis Magistrorum Catholicorum Mediarum Scholarum Hungariae. — (Praeses: Dr. Andreas Zibolen elnök.)

Adminstrator (felelős kiadó — Geschäftsstelle — adminstration), ad quem pecunia dirigantur: ALEXANDER REGÉNYI, Budapest, XI., Fehérvári-út 13. (tel.: 269-057).

Moderator (felelős szerkesztő — Schriftleitung — rédaction), ad quem manuscripta mittantur: JOSEPHUS WAGNER DR. Budapest, XI., Lágymányosi-utca 20. IV. 6. (tel.: 468—099)

LECTORIBUS MEDIIS.

Mulier Wartburgensis.

Liber *Josephi Fridetzky: Wartburg asszonya.* Budapest, 1943. Szent István-Társulat. Pag. 332. Pretium. 5.60 P.

Fabulae huius iucundissimae summa et argumentum hoc est: Ex Thuringia hospites veniunt Andreae Hungarorum regis filiolam Hermanni Thuringiae principis filio Ludovico in matrimonium petitori. Convivium opiparum¹ apparatus. Post convivium civitatis proceres in consilium arcessuntur. Bánk ex gente Bór refragatur² huic matrimonio. Multis consultantibus, quem rex generum sibi eligeret, tandem reginā decernente filia *Elisabetha* Ludovico Thuringiae principis filio despondetur rege non invito. Quo facto profectio paratur filiolaque regia magno comitatu stipata et amplissimis dotibus cumulata in Thuringiam deducitur. Wartburgi Wolframo de Eschenbach duce et administrante magnifici apparatus fiunt ad hastiludium³ et certamen poëticum. Longo itinere confecto pompa tandem Isenacum⁴ pervenit, ubi a Ludovico honorifice excipitur. Wartburgi sponsalia rite celebrantur. *Elisabetha*, cuius virtutes et indoles insignis, mox laetissime efflorentes iam tum cernuntur, ibidem educatur. *Elisabethae* matrem Gertrudem obruncatam esse nuntiatur. Erfordiae⁵ vehementi incendio conflato magna pars oppidi devastatur. Wartburgi certamine equitum hastis concurrentium edito⁶ equibus lautissime convivantibus archiepiscopi Moguntini interdictum recitatur; quo audito Hermannus princeps irā ingenti percitu satque insano furore correptus moritur. Post eius mortem Sophia uxor gubernaculum civitatis apprehendit. Ludovicus sollempnibus splendidissimis eques inaugurat in certamine singulari equitem Borussicum⁷ devincit devictoque equite civibus ius dicit. So-

phia, mater Ludovici, filii animum frustra a sponsa alienatura fallacias astute⁸ excogitatas et consilia clandestina molitur, at Ludovici et *Elisabethae* sibi constantium fides omnino non labat, immo Ludovicus *Elisabetham* uxorem se ducturum esse prae fracte⁹ asseverat. *Elisabethae* animi altitudo cum tandem de Sophiae malignitate triumphasset, Sophia recessit, et postquam Ludovicus et *Elisabetha* matrimonium rite ac sollempniter inierunt, in Hungariam proficiscuntur regem Andream visitantes. *Elisabethae* filiolus nascitur.

Rodegero monacho atris coloribus pauperum egestatem, miseriam, famem, morbum depingente domos¹⁰ pauperum squalore¹⁰ rigentes¹⁰ everrit et purgat, pueros et puellas lavat, cenam coquit. Conradus cum *Elisabethae* animi rector et moderator factus esset, *Elisabetha* poenitentia suscepta vestem¹¹ cilicinam¹¹ induit, et ob famem intolerabilem horreis regalibus aperiri iussis pauperibus cibaria et alimenta dispensat. Ludovicus forte ex oppido revertens *Elisabetham* egenis cibaria et dona in oppidum portantem cum quaereret, quid in gremio portaret, *Elisabetha* pavescens sinum vestis patefecit, unde rosae recentes suavi odore fragrant¹² in terram defluunt. Hedviga femina formosa, sed dissolutis moribus *Elisabetham* inimico odio insectatur. Honorius pontifex maximus nationes ad bellum Christianorum pro sacra terra a dominatione Muhamedanorum in libertatem vindicandam hortatur. Ludovicus quoque in terram sacram profiscitur, ubi mortem im maturam

¹ pompás = herrlich = magnifique ² ellenez = sich widersetzen = s'opposer ³ certamen equitum hastis concurrentium ⁴ Eisenach ⁵ Erfurt ⁶ rendez = veranstalten = arranger ⁷ porosz = preußisch = prussien ⁸ ravaszul = schlau = astucieusement ⁹ hajthatatlanul = unbeugsam = inflexiblement. ¹⁰ nyomortanya = kleine schmutzige Wohnung = taudis. ¹¹ szőrösuha = härenes Gewand = haire ¹² illatozó = duften = odorant

occumbit. Cum Henricus Raspe post fratris mortem ad gubernandam civitatem accessisset, *Elisabetha* ex arce Wartburgensi decessit nocteque procellosā profugiens in cauponula¹³ sordida in stramento decubuit.

Ab avunculo Eckbert, episcopo Bambergensi tancem in domum suam recipitur. *Elisabetha* avunculo se in matrimonio collocaturo resistit. Ab equite Gualtero Wartburgum reducta inhoneste et indigne habetur. Denique renuntians¹⁴ parentibus, fratribus et liberis, fortunis atque etiam suadente Conrado suae voluntati Marburgi domicilium collocat. Hic residuam dotem inter egenos dividit. *Elisabetha* Bánffy, ut hac miserabili indignaque vitae ratione abiectā ad patriam luxuriam rediret, persuadenti pernegat. *Elisabetha* doloribus vehementibus perpessis sanctam animam exspiravit. Circa sepulcrum multa et magna miracula fiunt.

Haec est brevis et ut ita dicam nuda narrationis complexio, in cuius telam¹⁵ versicolora subtemina¹⁶ intexta, ut: descriptiones hastiludiorum,¹⁷ equitum sollemnes inaugurations, aliaque instituta, vividaeque collocationes, narrandi describendique vigor nobis medii aevi evidentem et lucidam imaginem repraesentantes huius libri lectionem, vix eloqui possumus, quam suavem et iucundam efficiant. Ne res merā inventionem et excogitationem fictae viderentur, auctor narrationis fontes, quibus usus est, enumeravit.

Car. Acs Bp.

¹³ kurta kocsmá = Kneipe = cabaret ¹⁴ lemond = verzichten = renoncer ¹⁵ szövevény = Gewebe = texture ¹⁶ fonál = Faden = fil ¹⁷ certamen equitum hastis concurrentium

Alexander Petöfi: Abilus.

*Vix illuxit, iam vesper appetit,
Vix veni, et iam rursus abeo,
Te vix salvare iussi, et tibi
Iam dicere salutem debeo.
Vale, uxor mea pulcherrima,
Amor meus et lux et anima!*

*Poeta milito, pro fidibus
Ensem sumit nunc dextera mea;
Septemtrionis fulgor ducit me,
Ducebat adhuc stella aurea.
Vale etc.*

*A te non abstrahit me gloria,
Beatitatis quod tenet rosas,
Caput meum nullam laurum capit,
Et non decerpo propter hanc eas.
Vale etc.*

*A te non abstrahit me gloria,
Scis illam in me pridem mortuam,
Pro patria effundam sanguinem,
Pro patria in mortem irruam.
Vale etc.*

*Si nemo patriam defenderet,
Est defendenda soli ferro mi;
Cum quisque procedit in aciem,
Manebo nunc ego solus domi?
Vale etc.*

*Non dico, ut recorderis tui
Pro patria pugnantis coniugis;
Primum versari me bene scio
In cogitationibus tuis.
Vale etc.*

*Forsan revertar mutilus, tamen
A te tum quoque dilectus ero,
Nam hercle! ut asporto, integrum
Meum amorem fidum refero.
Vale etc.*

Latine reddidit Vinc. Bors Szegedinensis.

LECTORIBUS MINIMIS.

locosa et salse dicta.

1. Maxima pars hominum afflicto¹ animo¹ *Stephanum Széchenyi* mente² captum² ess² audierunt. Sed, ut semper, tum quoque inventi sunt, qui de re dubitent. *Franciscum Deák*, qui in amicorum circulo de ipsa re tristi loquebatur, *Mauritius Perczel* acriter interrogavit: «Putasne, Francisce, illum hominem vere mente captum esse?» *Franciscus Deák* quadam ille quidem indignatione,³ tamen solitū suavitate respondit: «Tales estis vos, amici. Dum vir ille mentis compos fuit, male⁴ sanum⁴ esse dixistis; nunc vero, cum vere mente captus est, non creditis.» Haec verba tam accomodata⁵ fuerunt ad persuadendum,⁵ ut nemo amplius de re dubitaverit.

2. *Maurus Ballagi* animo⁶ distracto⁶ clarus fuit. Aequales⁷ vere factum esse autumant,⁸ ut cum studio litterarum iam admodum defessus esset, pulchrā veste indutā domo discederet, ut caput recrearet et paulum cum aliquo amico sermocinaretur.⁹ Iam longā ambulatione defatigatus erat, neque tamen sciebat, quem viseret. Tandem: «Iam scio, inquit. Ibo ad Maurum Ballagi».

Revera introivit in suam domum; sed cum in cubiculum intrare vellet, ianuam clausam invenit. Pulsat.¹⁰ «Quem quaeris?» interrogat quidam vir, qui idem petebat. «Maurum Ballagi quaero.» «Ego quoque hoc ago.» «Expectemus igitur paulum, dum redeat.» — Quo modo res finem ceperit, ignoratur.

Val. Fehér O. S. B. († a. 1942).

¹ leverten = niedergeschlagen = accablé * megörül = verrückt werden = tomber en démence ² bosszúság = Entrüstung = indignation ³ bolond = verrückt = dément ⁴ meggyőző = überzeugend = persuasif ⁵ szórakozottság = Zerstreuung = distraction ⁶ kortárs = Zeitgenosse = contemporain ⁷ dicunt, affirmant ⁸ colloquere ⁹ kopogtat = klopfen = frapper

LECTORIBUS MAIORIBUS

Systema stenographiae S.-is Taylor. (12)

Ad linguam lat. accomodavit I. C. Danzer Pesthini 1802.

Haec vero exercitatio in principio lenta, diligens tamen & accurata sit; dein ad consequendam majorem promptitudinem in exsequendis, quae hactenus praescriptae erant, regulis, eadem saepius scribenda sunt, semper tamen meditate & sollerter. Paulatim res evadet facilius; oculi, manus, & imaginatio signis consuescent; signa verbis congruent, promptitudinem feret usus. Valet enim etiam in hac re, quod Quintilianus monet: *Cito scribendo non fit, ut bene; sed bene scribendo fit, ut cito.* Quod praeceptum eo magis commendatione

dignum videtur, quo magis adolescentes ad celeriter scribendum natura ferantur; unde non raro fit, ut laboris pertaesi animum discendi, spemque operis perficiendi omnem abjiciant.

Est alia praeterea scribendi exercitatio, quae nullo non loco & tempore, cum nihil potioris est negotii, adhiberi potest; dum ea, quae cogitamus, aut quae coram dicuntur, digito, quasi calamo, scribimus, ut auris manusque mutuum sibi promptumque praebere adminiculum condiscant. Cujus exercitii nullo, quantumvis occupato, die, aliqua nobis occasio deesse poterit. Hoc, quod monstravimus, iter strenue sequatur, quisquis ad summum artis fastigium contendit; minus arduum sane, quam imperiti aut laboris impatientes fortasse existiment, studiose namque rem tractanti, multa ultro se offerent subsidia, quibus haec compendiarum scribendi ratio, angustia temporis urgente, brevior reddi queat: quamquam haec non tam praecipienda, quam ex ingenio & sagacitate cujusvis scribentis deprendenda sunt.

Accidit nonnumquam, ut in disceptationibus judicialibus, aut in eruditorum controversiis, acris & incensi oratoris sermo tanta velocitate defluat, ut stenographus vestigia ejus paucissimis signis vix leviter attingendo persequi possit; immo temporis angustiis pressus, nonnulla memoriae committere cogatur. Huic vero non ita temere acquiescendum est, quasi sperari possit fore, ut omissa facile retineantur; quare ubi primum licuerit, praetermissa sollicito suo restituantur loco.

Aptissimum ad scripturam stenographicam instrumentum procul dubio esset pugillar, si hodie adhuc veterum more ceris uteremur; calami enim, quos scribendo adhibemus, molles admodum sunt facileque obtunduntur; & quod crebrius atramento tingi debent, scribentem distinent. Duriore calamo stenographus indiget, & quidem vel aureo, vel chalybeo. Omnium optimi habentur e platina confecti, quibus stenographi Galli utuntur, quippe qui in charta leniter decurrunt, neque acido atramenti soluti rubiginem trahunt. Est suum etiam huic generi scripturae decus, quod tam e facilitate manus scribentis, quam e puritate instrumenti scriptorii, proficiscitur. Ea enim scriptura stenographica elegans judicatur, quae facili literarum nexu, ductuumque aequabili quadam subtilitate, tenuis instar fili, ex apice calami promanat atque decurrit.

§. VII. Methodus scripturam stenographicam legendi. Pars haec tironibus longe difficillima, dulcissimos industriae fructus optatumque laboris praemium feret. Observanda est primum in lectione eadem methodus, inverso scilicet ordine, quam supra ad exercitationem scribendi praecipimus; ut quae notis stenographicis conscripta sunt, literis communibus describantur, quin significationis singulorum verborum ulla habeatur ratio. Hoc modo periodus aliqua descripta, attentè relegatur; ubi demum ipsarum rerum ordo & contextus verum cujusvis vocabulorum significationemque declarabit.

Typo stenographico exercitatione longiore magis magisque

perspecto, hac literis vulgaribus facta interpretatione signorum jam opus non erit: neque si fortassis in vocabulis quibusdam haesitarem, iis immorandum est. Universus orationis complexus longius nos aberrare non sinet; quandoquidem e consequentibus facile diducari potest, num priora, quorum fortassis significatio ambigua est, illis convenient, an discrepent, quaeve eorum loco ponenda sint.

Ita nempe in oratione quavis cohaerent omnia, ut si verbum quodpiam alienum interserueris, ea omnino mutila atque inepta evadat. Frequenti hujusmodi exercitatione efficitur, ut scripturae stenographicae, perinde ac vulgaris, legendae facultatem nobis comparemus. Tabula IV. subjungimus specimen paulo luculentius scripturae stenographicae, quod & legendi exercitium praebere, & in rebus dubiis consilium afferre queat. His demum continuationem explanationis subjungere visum est.

Continuatio explicationis Tab. IV. Nam divitiarum & formae gloria fluxa atque fragilis; virtus clara, aeternaque habetur. Sed diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi res militaris magis procederet. Nam & prius, quam incipias, consulto; & ubi consulueris, mature facto opus est. Ita utrumque per se indigens, alterum alterius auxilium eget. Igitur initio reges (nam in terris nomen imperii id primum fuit) diversi, pars ingenium, alii corpus exercebant: et iam tum vita hominum sine cupiditate agitata, sua cuique satis placebant. Postea vero, quam in Asia Cyrus, in Graecia Lacedaemonii & Athenienses coepere urbes atque nationes subigere; lubidinem dominandi causam belli habere: maxumam gloriam in maximo imperio putare: tum demum periculo atque negotiis compertum est, in bello plurimum ingenium posse. Quodsi regum atque imperatorum animi virtus in pace ita, ut in bello valeret, aequabiliter atque constantius sese res humanae haberent; neque aliud alio ferri, neque mutari, ac misceri omnia cerneret. Nam imperium facile iis artibus retinetur, quibus initio partum est. Verum ubi pro labore desidia, pro continentia & aequitate lubido atque superbia

Tab. IV.

Omnes homines, qui sese student praestare ceteris animalibus,
 .ou zu n = z p v w es
 summa ope niti decet, ne vitam silentio transeant veluti
 o p y a i j k l m n o
 pecora, quae natura prona atque ventri obedientia finxit.
 h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
 Sed nostra omnis vis in animo et corpore sita est. Animi
 t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
 imperio, corporis servitio magis utimur. Alterum nobis
 o l n r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
 cum diis, alterum cum beluis commune est. Quo mihi
 o l n r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
 rectius videtur ingenii quam virium opibus gloriam
 q u e r e r e , e t q u o n i a m v i t a i p s a , q u a f r u i m u r , b r e v i s e s t
 v i l i s i n m e m o r i a m n o s t r i q u a m m a x i m e l o n g a m e f f i c e r e .
 o l n r s t u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

invasere, fortuna simul cum moribus immutatur. Ita imperium semper ad optimum quemque a minus bono transfertur. Quae homines arant, navigant, aedificant, virtuti omnia parent. Sed multi mortales, dediti ventri atque somno, indocti incultique, vitam, sicuti peregrinantes, transegere: quibus profecto contra naturam, corpus voluptati, anima oneri fuit. Eorum ego vitam, mortemque iuxta aestumo: quoniam de utraque siletur. Verum enim vero is demum mihi vivere, atque frui anima videtur, qui aliquo negotio intentus, praeclari facinoris, aut artis bonae famam quaerit. Sed in magna copia rerum aliud alii natura iter ostendit.

Programma certaminis poetici ab Academia disciplinarum Nederlandica ex legato Hoefftiano in annum MCMXLIV indicti. De carminibus duodecim ita est iudicatum:

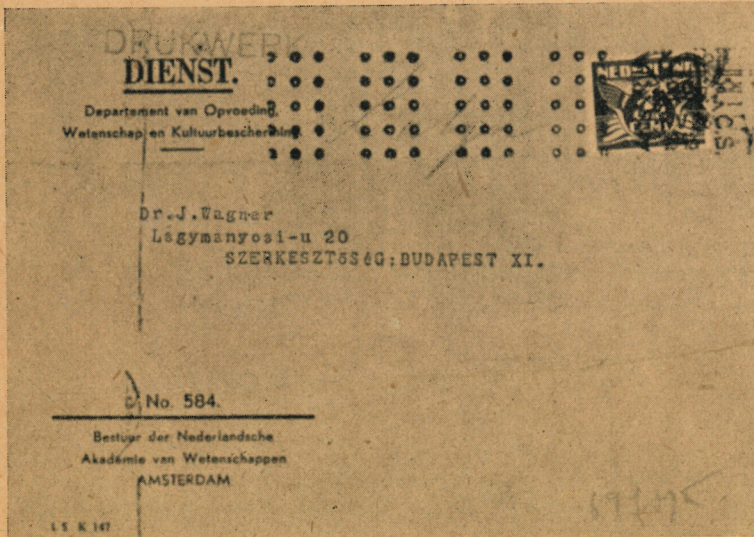
Praemium aureum reportavit Carmen c. t. *Taedium vitae*. Sumptibus Legati in volumen recipietur carmen c. t. *Peregrina*, si poeta eius scidulae aperiendae dederit veniam.

Sequuntur omnium carminum nomina: 1. *Peregrina*. 2. *Per aspera ad astra*. 3. *Tristia*. 4. *Reditus Catulli*. 5. *Novissima palma*. 6. *Aeneas in certamine pugilum victor*. 7. *Pastor angelicus*. 8. *Taedium vitae*. 9. *Manna*. 10. *Montes nostri*. 11. *Rhein*. 12. *Este arbor praebens lignum crucis!*..

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur his legibus, ut carmina latina non ex alio sermone versa nec prius edita argumentive privati nec quinquaginta versibus breviora, nitide et ignota iudicibus manu scripta ante Kal. Ian. A. MCMXLIV mittantur ad het Bestuur der Nederlandsche Akademie van Wetenschappen, Trippenhuis, Amsterdam, munita sententia, item inscribenda scidulae obsignatae, quae nomen et domicilium poetae indicabit. Ceterum iudicibus gratum erit, si poetae in transscribendo portabile prelum britannicum (*type-writer*) adhibuerint, ac si, quemadmodum in editionibus poetarum fieri

[Handwritten Latin text in cursive script, likely a transcription of the poem 'C. Sallustii Bellum Catilinarium']

C. Sallustii Bellum Catilinarium.

solet, sextum quemque versum numero insigniverint.

Praemium victoris erit nummus aureus quadringentorum florenorum. Carmen praemio ornatum sumptibus ex Legato faciendis typis describetur eique subiungetur alterum laude ornatum, si scidulae aperiendae venia dabitur. Id autem ante Kal. Iul. proximas fieri debet.

Exitus certaminis postremum in conventu Ordinis mense Aprili pronuntiabitur, quo facto scidulae carminibus non in volumen receptis additae Vulcano tradentur.

Amstelodami, die 1° m. Maii A. MCMXLIII.

W. E. J. Kuiper

Ord. lit. acad. Nederl. ab actis vicarius.